

УДК 821. 09 (498=161.2)

ВОТЬКАНИЧ Мар'яна – аспірантка, Ужгородський національний університет, викладач кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна (mariana.votkanych@uzhnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4491-4635>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.5>

Бібліографічний опис статті: **Вотьканич, М.** (2022). Поетика містичного в повісті Михайла Гафії Трайсти «Людина з того світу». *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 49, 35–42.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.5>.

ПОЕТИКА МІСТИЧНОГО В ПОВІСТІ МИХАЙЛА ГАФІЇ ТРАЙСТИ «ЛЮДИНА З ТОГО СВІТУ»

Анотація. *Тема надприродного, загадкового завжди хвилювала людську думку, тому протягом цивілізаційного поступу було зроблено безліч спроб осмислити непізнаване. Продуктивним способом проникнення в позасвідоме стало словесне мистецтво, яке давало можливість вийти за межі профанного світу.*

Поєднання реального та інтуїтивного типів художнього світовідчуття – характерна риса творчості сучасного українського письменника Румунії Михайла Гафії Трайсти. Художнє осягнення наслідків взаємодії людини з проявами потойбічного покладено в основу його повісті «Людина з того світу».

У статті здійснено аналіз поетики містичного у творі крізь призму окремих засад рецептивної естетики, міфологічної школи літературознавства та інтертекстуального методу.

М. Трайста використовує мотиви перетину двох паралельних світів – людського та неземного, завдяки чому головний герой здобуває містичний досвід взаємодії з надприродними силами, що негативно впливає на його подальшу долю. Посилює ірраціональний струмінь твору й мотив подорожі в часі. Автор, удаючись до прийому містичного припущення, не дає раціонального пояснення такому розвитку подій, спонукаючи реципієнта до співтворення тексту.

У статті з'ясовано, що містичне наповнення повісті засноване на фольклорних джерелах, а саме народних переказах про мертвих на весіллі, що побутували на рідній автору Мараморощині (Румунія), віруваннях у надприродну силу часових, просторових меж, а також перехідних станів людини. Містичну атмосферу повісті посилюють також міфологічні образи-символи та релігійні (біблійні) мотиви.

Такі спостереження дають підстави до висновку, що повість Михайла Гафії Трайсти «Людина з того світу» цілком вписується в рамки літературного метажанру містики. Окрім цього, у творі спостерігаємо окремі риси детективного, філософського, соціально-психологічного, готичного жанрів.

Засобами творення атмосфери надприродного у творі виступають: нежиттєподібність ситуації, що є осердям сюжету повісті; прийом зображення взаємодії двох вимірів; прийом містичного припущення; сугестія, асоціативність, інтертекстуальність.

Ключові слова: містичне, народні вірування, міфологія, Михайло Гафія Трайста.

VOTKANYCH Mariana – Postgraduate Student, Uzhhorod National University, Lecturer at the Department of Ukrainian Literature, Uzhhorod National University, Narodna Square, 3, Uzhhorod, 88000, Ukraine (mariana.votkanych@uzhnu.edu.ua).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4491-4635>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.5>

To cite this article: **Votkanych, M.** (2022). Poetyka mistychnoho v povisti Mykhaila Hafii Traisty «Liudyna z toho svitu» [Poetics of the mystical in the Mykhailo Hafii Traista's story «Man of the afterlife»]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho*

universytetu imeni Ivana Franka. Serii «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 49, 35–42. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.5> [in Ukrainian].

POETICS OF THE MISTICAL IN THE MYKHAILO HAFIIA TRAISTA'S STORY “MAN OF THE AFTERLIFE”

Summary. *The theme of the supernatural, mysterious has always worried human thought, therefore during the progress of civilization, many attempts were made to comprehend the unconscious. A productive way to penetrate the unconscious has become verbal art, which allows you to go beyond the profane world.*

The combination of real and intuitive types of artistic world perception is a distinctive feature of the work of the modern Ukrainian writer of Romania Mykhailo Hafii Traista. The artistic comprehension of the consequences of human interaction with otherworldly manifestations underlies his story “Man of the afterlife”.

The poetics of the mystical in the work through the prism of certain principles of receptive aesthetics, the mythological school of literary criticism and the intertextual method is carried out in the article.

M. Traista uses the motifs of crossing two parallel worlds – human and unearthly, due to which the main character acquires a mystical experience of interaction with supernatural forces, which negatively affects his future fate. Strengthens the irrational flow of the work and the motive of time travel. The author, resorting to the reception of a mystical assumption, does not give a rational explanation for such a development of events, encouraging the recipient to co-create the text.

The article finds out that the mystical content of the story is mainly based on folklore sources, namely, folk tales about the dead at the wedding, who were in the author's native Maramures (Romania), beliefs in the supernatural power of temporal, spatial boundaries, as well as the transient states of man. The mystical atmosphere of the story is also strengthened by mythological images-symbols and religious (biblical) motifs.

Such observations allow us to conclude that the story of Mykhailo Hafii Traista “Man of the afterlife” fully fits into the framework of the literary meta-genre of mysticism, in addition, we observe certain features of detective, philosophical, socio-psychological, Gothic genres in the work.

The means of creating an atmosphere of the supernatural in the work are: the non-viability of the situation, which is the core of the plot of the story; receiving an image of the interaction of the two dimensions; acceptance of a mystical assumption; inspiration, associativity, intertextuality.

Key words: *mystical, folk beliefs, mythology, Mykhailo Hafii Traista.*

Постановка проблеми. Попри вічну боротьбу, що віками точиться у філософії між двома непримиреними таборами – ідеалістами та матеріалістами, елемент містицизму як визнання існування надприродної сутності завжди мав місце в людській свідомості. Віра в надприродне навіть із розвитком наукової думки та її раціоналістичної гносеології, знаходила вияв у різних релігійних системах та духовних практиках. Такий тип світогляду виразно оприявнений і в народних віруваннях, переказах, легендах; його відгомін виявляємо й у мистецькій інтерпретації та авторській художній свідомості.

Поєднання реального та інтуїтивного (ірреального) способів пізнання дійсності – виразна риса прозової творчості українського письменника Румунії Михайла Гафії Трайсти. У художньому просторі творів автора досить

часто спостерігаємо переплетення паралельних світів, зіткнення людського та потойбічного, вторгнення надприродних сил у життя людей (повісті «У ніч на святого Андрія», «Незнайомка у фіалковій сукні», цикл оповідань «Бухарестські таємниці. Лайла», оповідання «Гуцульська душа» та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема надприродного, непояснюваного, загадкового ніколи не втрачала своєї актуальності, тож вона широко оприявнена в мистецтві загалом і в літературі зокрема. Наукове осмислення поняття «містичне» у літературознавчому дискурсі представлене іменами М. Еліаде, І. Качуровського, О. Червінської, Р. Мниха, З. Лановик, М. Лановик та інших авторитетних дослідників.

Варто зауважити, що літературознавче поняття «містичне» не має єдиного визначення.

Тривалий час воно асоціювалося переважно з релігійними мотивами в художній творчості, але згодом набуло ширшого розуміння.

«Філософський енциклопедичний словник» трактує поняття містицизм як «визнання надприродної сутності явищ природи» (Карагодіна, 2002, с. 386).

Ю. Ковалів у «Літературознавчій енциклопедії» визначає містичне як «загадкове, таємниче, надприродне, непояснюване» (Ковалів, 2007, с. 52).

Н. Висоцька ж, аналізуючи різні трактування категорії «містичне», зауважує, що в широкому розумінні воно «надає простір для цілої низки значень і тлумачень, що пов'язують містичне з трансцендентним, окультним, таємничим, надприродним, потойбічним тощо» (Висоцька, 2011, с. 4).

О. Вещикова доходить висновку, що «поняттям “містичне” окреслено втілений у творі за допомогою системи виражально-зображальних засобів надчуттєвий досвід пасивного пізнання людиною таємного, надприродного й можливості спілкування з ним» (Вещикова, 2017, с. 3).

Мета статті – проаналізувати поетику містичного в повісті Михайла Гафії Трайсти «Людина з того світу».

Досягнення мети передбачає постановку та виконання таких завдань: з'ясувати суть поняття «містичне» в літературно-художньому дискурсі; осмислити його вияви в повісті «Людина з того світу» Михайла Гафії Трайсти; простежити засоби творення містичного, химерного у творі.

Новизну дослідження репрезентує те, що в розвідці вперше детально розглянуто фольклорні (вірування, перекази), міфологічні (міфема, образи-символи), біблійні джерела написання твору та їх потенціал для оприявлення містичного в художньому просторі повісті.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні опиратимемося на деякі методологічні засади рецептивної естетики, міфологічної школи літературознавства та інтертекстуального методу.

Виклад матеріалу. Оригінальну спробу художнього осмислення наслідків взаємодії людини з потойбічними силами здійснив у повісті «Людина з того світу» Михайло

Гафія Трайста. Сюжетні колізії твору розгортаються у двох часових координатах – у 1920 та 1986 роках. Ланкою, що об'єднує ці два віддалені часові пласти, є головний герой Петро Дунька, який за таємничих обставин зник у ніч власного весілля 1920 року: «В ніч двадцять дев'ятого на тридцятий апріль, це було у четвер на п'ятницю, бо тоді робили весілля і в четвер, вийшов надвір і більше не повернувся...» (Трайста, 2016, с. 344). Дивним чином герой здійснив подорож у часі та опинився в 1986 році. З одкровенень самого Петра читач дізнається, що 1916 року, коли той був на війні (йдеться про Першу світову війну), йому врятував життя сержант Ністор Євсебій, з яким вони стали добрими друзями, навіть побратимами.

Відома дослідниця фольклору О. Тиховська вбачає в повісті наявність казкового мотиву – чарівного помічника, що допомагає ключовому персонажеві: «... ставши у нагоді головному героєві оповідання, [...] сержант зникає – помирає, отримавши поранення. Але якщо в казках чарівний помічник (побратим) метафорично передає свої функції головному героєві й автоматично залишається «поза кадром», то в оповіданні М. Трайсти сержант Євсебій потребує вдячності та уваги від свого побратима Петра» (Тиховська, 2020, с. 38). Ністор Євсебій справді висловлює передсмертне бажання, за яким Петро має поставити йому у своєму рідному селі Верхнянці хрест, а також запросити його на своє весілля, коли на те прийде час.

Вірний товариш Петро виконав обіцянку: після повернення додому «поставив великий дубовий хрест край цвинтаря» (Трайста, 2016, с. 347), а перед весіллям разом із дружною пішов до хреста й запросив померлого на святкування, звертаючись до нього тими ж словесними формулами, якими прийнято скликати гостей на весілля: «*Просив вас няньо та й мама, та й ми вас файно просиме, абесте були такі ласкаві прийти у четвер на свадьбу*» (Трайста, 2016, с. 347).

Петро Дунька, виконавши останню волю товариша, сподівався зробити полегкість його душі, але натомість, знехтувавши етикою і своєрідним пієтетом, з яким в українській культурі ставилися до пам'яті померлих, накликав на себе біду. Припускаємо, що

невідповідністю поведінки та використанням закличних формул на цвинтарі (у неналежному для цього місці, яке, за народними віруваннями, має сакральну семантику) герой порушив хистку межу між світами, чим і прикликав у своє життя містичні події.

Хоча, за спостереженням О. Вещикової, «містика передбачає пасивне сприймання» (Вещикова, 2017, с. 52), в інтерпретації Михайла Гафії Трайсти герой отримує надчуттєвий містичний досвід шляхом активних, хай і не зовсім усвідомлених дій.

Ністор Євсебій відкликнувся на запрошення Петра: близько опівночі з'явився у своєму прижиттєвому вигляді на весілля друга. Після кількох годин святкування, «дець до першого снієу півнів» (Трайста, 2016, с. 348), Петро пішов випроводити друга за село і більше не повернувся.

Цікаво, що мотив присутності покійників на весіллі функціонує, зокрема, в усній народній творчості. Фольклорист і письменник Степан Пушик записав у с. Полик (Івано-Франківська область) переказ «Мертві на весіллі», за яким парубок незадовго до весілля побачив уві сні померлого військового товариша, котрий дорікав йому, що той не просить його на своє весілля:

« – Приходиш, Василю, плакати за мною, але женишся і на весілля мене не просиш. Коли надумаєш мене просити, проси з товаришами.

Пробудився Василь та й запросив мертвого разом з товаришами на своє весілля» (Золота вежа, 1983, с. 182).

За фольклорною версією, ситуацію врятував, знаючи про негативні наслідки втручання потойбічних істот у життя людини, дід нареченої, який завдяки своїм сакральним знанням відвернув біду.

Такий же мотив через різні етнічні контакти побутував у народних переказах і на рідній автору Мараморощині. Як твердить сам Михайло Трайста, він почерпнув сюжет, що пізніше ліг в основу його повісті, із записів українського письменника Румунії, збирача фольклору Олекси Бевки, укладача збірників народної творчості українців Мараморощини.

У повісті Михайла Трайсти фольклорний мотив обростає новими сюжетними витками. Посеред весільних святкувань товариші

вийшли до Євсебієвого хреста, де сержант запросив Петра погостювати в нього «на тому світі». Забарившись там кілька хвилин, при поверненні з потойбіччя Петро потрапив не у свій час, тобто 1920 рік, а в 1986.

Отже, і Євсебій, і Петро Дунька з легкістю кілька разів долають межі між людським і потойбічним світами. За нашим спостереженням, образ-міфема *межі* в аналізованому творі набуває концептуального значення.

По-перше, обидва персонажі (і Петро, і Євсебій) у якийсь момент опиняються в межовій ситуації – між життям і смертю, коли Петра рятують, а Євсебій таки помирає.

По-друге, весільний ритуал О. Тиховська, спираючись на думку А. ван Геннепа, трактує як обряд переходу людини з однієї соціальної ролі в іншу: «Він [Петро Дунька – М. В.] [...] був готовий перейти через межу юнацтва й зрілості» (Тиховська, 2020, с. 37). А отже, весь весільний обряд, під час якого й з'явився Ністор Євсебій, мав сакральне значення для Петра, символізував процес його перевтілення, перерваного втручанням потойбічних сил. Отже, метафорично персонаж так і залишився в межовому стані, а значить – особливо вразливим і піддатливим впливові надприродних сил.

По-третє, місце, де відбуваються ключові містичні події твору – подорож з одного світу в інший, – зосереджує в собі потужну містичну енергетику, бо в ньому сходяться одразу кілька межових локусів: цвинтар у творі знаходиться за межею села, а, згідно з народними уявленнями, та територія, яка не належала людині, підлягала впливу потойбічних, в основному темних сил; зрештою, кладовище саме собою сприймалося як своєрідна межа між світом живих і мертвих.

Досліджуючи образи просторових і часових меж у магичних ритуалах, відомий фольклорист Ф. Потушняк доходить висновку, що «передовсім головною є та частина межі, де вона сходиться з другою межею [...]. Сила, приналежна межі, тут подвоюється або потроюється і т. д.» (Потушняк, 1942, с. 173).

Варто звернути увагу й на те, що хрест, поставлений Петром в пам'ять про Євсебія, стояв «край цвинтаря» (Трайста, 2016, с. 347), тобто знову ж таки на межі.

Таким чином, в одному контексті зійшлися як мінімум три фізичні межі, підсилені метафоричними перехідними станами героїв, що своєю чергою посилює надприродний потенціал ситуації.

Значне містичне наповнення має й семантика числа «три». За словником В. Войтовича, три «означає «весь світ» у напрямку до неба; сукупність царств верхнього-середнього-нижнього, світи Нав-Яв-Прав» (Войтович, 2002, с. 583). Наведена цитата яскраво демонструє триєдність світів, а отже, й тонку грань між ними, яку за містичним збігом обставин кілька разів долають герої.

За спостереженням Ф. Потушняка, часові межі теж мають неабияку надприродну силу: «Важливими в магічному відношенні є зустрічні точки між ними – час перед сходом сонця і час перед заходом сонця» (Потушняк, 1942, с. 232). Таке трактування пояснює з'яву мертвого товариша на весіллі близько опівночі, тобто в час, коли одна доба переходить в іншу, а також подорож Євсебія і Петра «на той світ» саме на зорях, до перших півнів, тобто в час переходу ночі в день.

Символічний образ співу півня, як бачимо, теж оприявнений у творі та гармонійно доповнює містичне полотно повісті, адже, за народними віруваннями, саме перший, другий та третій спів півня поступово очищує земний світ від створінь ночі – духів, мерців, відьом, злих чаклунів.

Яскравим контрастом до таких мотивів твору постає відображення виразно релігійних уявлень про потойбічний світ як прекрасний сад, у якому панують спокій та гармонія: *«Та ось так зразу мені здалось, що стою з Євсебієм біля його хреста, але в той же час йду разом з ним по берегу якоїсь річки, в якій текла вода прозора-прозора, аж яскрава, аж світиться. Річка текла через сад, в якому знаходилось багато дерев з різними плодами»* (Трайста, 2016, с. 348).

Дослідники творчості письменника, зокрема Корнелій Ірод, відзначають «хороше знання автором Святого Письма» (Ірод, 2016, с. 6). А В. Антофійчук з цього приводу зауважує: «Біблійний сюжетно-образний матеріал, який функціонує у творчості Михайла Гафії Трайсти, глибоко переосмислюється і співвідноситься з реаліями нашої дійсності,

охоплюючи широке коло історичних, морально-етичних і соціально-психологічних проблем» (Антофійчук, 2020, с. 9). Припускаємо, що в зображенні потойбіччя автор надихається саме християнською моделлю раю. У рядках повісті виразно проступає біблійний образ Едемського саду, у якому панують умиротворення та радість:

«8. Господь Бог насадив сад у Едемі, на сході, й оселив там чоловіка, що його був утворив.

9. І виростив Господь Бог із землі всяке дерево, принадне на погляд і добре для поживи, і дерево життя посеред саду та й дерево пізнання добра й зла.

10. З Едему ж виходила ріка, щоб зрошувати сад, і звідти розділялась вона на чотири течії» (Старий Завіт, 2007, с. 4).

Як бачимо, образ потойбічного світу в повісті Михайла Гафії Трайсти дуже співзвучний із образом раю, який нам пропонує одна з книг Старого Завіту – Буття. Тут спостерігаємо перегук образів-концептів плодових дерев, річки, що котить свої хвилі крізь сад неземної краси.

Образ ріки, який у світовій культурі має містичну семантику, у повісті теж набуває символічного змісту. У різних міфологічних, релігійних системах спільним є сприйняття річки як місця очищення, засобу переходу між світами.

Уявлення про річку як шлях крізь світи, оприявлено, наприклад, у міфах Давньої Індії, за якими «небесна Ганга спала на голову Шиви [...], а згодом він розділив її на сім потоків і в такому вигляді вона зійшла на землю, не завдавши їй шкоди» (Білецький, 2004, с. 99). Знаходимо в міфології інформацію про продовження шляху вод Ганги: «Проїшли вони й у підземне царство» (Міфи Давньої Індії, 1992, с. 165). Цим і пояснюється поклоніння священній річці Ганг та ритуал розвіювання праху померлих над її водами з вірою в очищення душі покійника та її переправу в інший світ.

У цьому контексті варто згадати й античні міфи про річки Стікс та Ахеронт, якими Харон переправляв душі померлих у Аїд, та річку Лету, що дарувала забуття душам небіжчиків.

У слов'янській міфології теж є еквівалент давньогрецькій Леті: «За повір'ям, цей

світ віддалений від іншого Забудь-річкою: перейшовши через неї на 40-й день після смерті, людина забуває про все, що з нею було на землі» (Войтович, 2002, с. 423). Цікаво, що серед трактувань образу ріки виявляємо й таке: «Символ божества; початку й закінчення життя; [...] входу в підземне царство; рубежу між чужим і своїм простором» (Потапенко, 2015, с. 688).

Тож Михайло Трайста, засвоївши поширену у світовій культурі інтерпретацію образу річки, зробив його логічним продовженням художньої концепції межової ситуації у творі, а також, вдаючись до прийомів аллюзії та ремінісценції, розширив інтертекстуальне поле твору.

Поки Петро гостював у Євсебії в іншому вимірі, у світі живих минуло ціле життя його нареченої Марії, яка народила, виховала і поховала двох синів і кількох їхніх нащадків. Вона, як і Петро, теж не завершила свій метафоричний перехід від ролі дівчини до статусу дружини, хоч і зосталася вагітна від Петра на глум односельцям. На нашу думку, таке невідзначене, межове становище героїні, у якому вона приречена перебувати все життя, є вагомою причиною родових невдач, що стали переслідувати їхніх з Петром нащадків.

Відкритим залишається питання, чому ж дух Євсебії таки відкликнувся на запрошення Петра прийти на весілля. Припускаємо, що душу покійника тривожила не здійснена за життя мрія оселитися у Верхнянці. Оскільки сам він був сиротою, натхненний розповідями Петра Дуньки про рідну сторону, Ністор Євсебій плакав надію по закінченні війни створити власну сім'ю й жити в селі свого побратима. Тож причини повернення Євсебії зі світу мертвих у світ живих трактуємо, виходячи з народних вірувань про т. зв. незакінчену справу, що не дає упокоїтися душі померлого та прирікає його на неприкаяність та блукання поміж світами.

Екзистенціальну площину твору, що представлена гіпертрофованою межовою ситуацією, поглиблює й проблема неприйняття, кризи віри і, як наслідок, глибокої самотності та відчуття зайвості героя Петра Дуньки, адже містичний досвід важко або ж і неможливо пояснити індивідам, які такого не пережили. Персонаж, що виявився вки-

нутим у чужий йому час – добу комуністичного режиму, за якої не було місця для віри в надприродне, поміщений у психіатричне відділення місцевої лікарні. Уведені автором другорядні персонажі – майор Вішован та професор Мунтяну, хоч і підозрюють паранормальний характер справи, проте як гвинтики системи ніколи не визнають цього перед матеріалістичним суспільством. Тому переосмислений Михайлом Трайстою фольклорний сюжет має своєрідну розв'язку: всесвіт вирішує цей екзистенціальний колапс шляхом вилучення зайвого елемента, що спричинив кризу, – Петро Дунька в якийсь момент просто безслідно зникає: «[...] разом з ним зник і його одяг [...]. Зник, просто зник, майоре, із закритої на ключ кімнати, без ніякого сліду» (Трайста, 2016, с. 351).

Причиново-наслідкову логіку такого переходу автор не пояснює, а фінал залишає відкритим. Таким чином Михайло Трайста залучає читача, пройнятого містичною атмосферою повісті «Людина з того світу», до процесу співтворення тексту та занурення в інтуїтивні, ірраціональні пласти власної екзистенції.

Висновки. Отже, якщо розглядати містику як метажанр літератури, то повість Михайла Гафії Трайсти «Людина з того світу» можна віднести до цього літературного феномену, зауваживши, що у творі також наявні окремі риси детективного (сюжетна лінія про розслідування зникнення Дмитра Дуньки), філософського (екзистенційні мотиви вкинута-сті у ворожий світ, самотності, несприйняття, відчуженості), соціально-психологічного (контекст тоталітарної системи та її впливу на свідомість суспільства загалом та індивіда зокрема), готичного (гнітюча атмосфера, нічний пейзаж, цвинтар, зловіщий пагорб, що височів над кладовищем і мав недобру славу через вчинені там самогубства) жанрів.

Детально розглянувши поетику містичного в повісті, ми виділили використані Михайлом Трайстою засоби творення атмосфери надприродного у творі.

По-перше, з цього погляду важливою є сюжетотвірною функцією. Елемент таємничого у творі виступає не фоновим антуражем, а саме квінтесенцією зображуваного: головний герой своїм зіткненням із потойбічними про-

явами зумовив цілу низку подій, які становлять фабулу повісті «Людина з того світу».

По-друге, автор майстерно застосовує прийом паралельного зображення двох вимірів – земного й потойбічного, до того ж профанний світ він теж ускладнює втіленням двох віддалених часових пластів, які не змінили один одного послідовно, а перетнулися надприродним чином.

По-третє, письменник вдається до ще одного прийому – містичного припущення, за якого не подає адекватного пояснення зображуваних подій: прозаїк покладається на схильність читача до віри в надприродне та готовність до співпраці з письменником.

По-четверте, безумовно, коли йдеться про містицизм, ключовим елементом є

не стільки подієвість, скільки відповідна настроєвість. Тож Михайло Гафія Трайста вмільо використовує сугестію, інтертекстуальність, образи-асоціації та образи-символи, апелюючи до відомих біблійних, міфологічних, фольклорних сюжетів, іманентною ознакою яких є віра в надприродний складник речей і які за своєю суттю є первинними виявами містичного типу світогляду людства.

З огляду на те, що у своїй творчості Михайло Гафія Трайста часто вдається до використання мотиву проявів надприродного в людському житті, перспективи подальших досліджень вбачаємо в розширенні кола аналізованого матеріалу та його узагальненому осмисленні.

ЛІТЕРАТУРА

- Антофійчук В.** З тривогою про людину. Трайста М. Стижерети. Бухарест : RCR EDITORIAL, 2020. С. 5–14.
- Старий Завіт. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Видавництво отців Василіан «Місіонер», 2007. С. 3–1125.
- Білецький А.** Міфи Далекого Сходу / пер. з рос. Ю. Каверін. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 218 с.
- Вещикова О. С.** Наративні стратегії містичного у художньому творі (на матеріалі прози В. Шевчука, Г. Пагутяк, В. Даниленка): дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06; 035. Запоріжжя, 2017. 228 с.
- Висоцька Н. О.** Містичне як прийом : постмодерні примари Хайгейтського цвинтаря. *Питання літературознавства*. 2011. Вип. 83. С. 3–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_2011_83_3 (дата останнього звернення: 15.11.2021 р.)
- Войтович В.** Українська міфологія. Київ : Либідь, 2002. 664 с.
- Золота вежа : Українські народні казки, легенди, притчі, перекази, загадки та приповідки / передм., упоряд., запис і підгот. текстів, словник С. Г. Пушика; Худож. Л. І. Тафічук. Ужгород : Карпати, 1983. 224 с.
- Ірод К.** Привітне слово. Трайста М. Г. Між коханням і смертю: повісті. Бухарест : RCR EDITORIAL, 2016. С. 5–9.
- Карагодіна О.** Містицизм. *Філософський енциклопедичний словник* / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 386 с.
- Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
- Міфи Давньої Індії / упоряд., переказ із гінді, післямова С. І. Наливайка. Мал. М. С. Пшінки. Київ: Веселка, 1992. 199 с.
- Потапенко О.** Річка (ріка). *Енциклопедичний словник символів культури України* / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В. М., 2015. С. 688–689.
- Тиховська О.** Міфологічне підґрунтя мотиву подорожі у часі в оповіданні М. Трайсти «Людина з того світу». Тиховська О. Міф і література. Навчально-методичний посібник (матеріали лекцій). Ужгород, 2020. С. 37–40.
- Трайста М. Г.** Людина з того світу. Трайста М. Г. Між коханням і смертю: повісті. Бухарест : RCR EDITORIAL, 2016. С. 321–351.
- Потушняк Ф.** Межа и дорога въ народномъ вѣрованю. *Литературна недѣля*. Ужгород, 1942. Роч. II. Ч. 7. С. 172–175.
- Потушняк Ф.** Повночь и полудне въ народномъ вѣрованю. *Литературна недѣля*. Ужгород, 1942. Роч. II. Ч. 7. С. 231–233.

REFERENCES

- Antofijchuk, V.** (2020). Z tryvohoju pro ljudyu [With dismay about a person]. In Trajsta, M. *Styžherety – The Styžherets* (pp. 5–14). Bukharest : RCR EDITORIAL [in Ukrainian].
- Saryj Zavit [Old Testament] (2007). In *Sviate Pysmo Staroho ta Novoho Zavitu – Holy Scripture of the Old and New Testament* (pp. 3–1125). Vydavnytstvo ottiv Vasylian «Misioner» [in Ukrainian].
- Biletskyi, A.** (2004). *Mify Dalekoho Skhodu [Myths of the Far East]* (Yu. Kaverin, Transl.). Kyiv : Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy» [in Ukrainian].
- Veshchykova, O. S.** (2017). *Naratyvnii stratehii mistychngho u khudozhnomu tvori (na materialii prozy V. Shevchuka, H. Pahutiak, V. Danylenka) [Creative strategies of the mystical in the work of art (based on the material of prose by V. Shevchuk, H. Pahutiak, V. Danylenko)]* (PhD thesis). Zaporizhzhja [in Ukrainian].
- Vysotska, N. O.** (2011). Mistychnye yak pryiom: postmoderni prymary Khaiheitskoho tsvyntaria [Mystical as a reception: post-modern ghosts of Highgate Cemetery]. *Pytannia literaturoznavstva – Issues of literary studies* (Issue 83), (pp. 3–14). Retrieved November 15, 2021, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_2011_83_3 [in Ukrainian].
- Voitovych, V.** (2002). *Ukraiinska mifolohiia [Ukrainian mythology]*. K. : Lybid [in Ukrainian].
- Pushyk, S.** (Ed.), Tafichuk, L. (Artist.) (1983). *Zolota vezha: Ukraiinski narodni kazky, lehendy, prytychi, perekazy, zahadky ta pryprovodky [Golden Tower: Ukrainian folk tales, legends, parables, leriddles and stories]*. Uzhhorod: Karpaty, [in Ukrainian].
- Irod, K.** (2016). Pryvitne slovo [Welcoming word]. In Traista, M. H. *Mizh kokhanniam i smertiu – Between love and death* (pp. 5–9) Bukharest : RCR EDITORIAL [in Ukrainian].
- Karahodina, O.** (2002). Mistytsyzm [Mysticism]. In V. I. Shynkaruk (Ed.), *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk – Philosophical encyclopedic dictionary* (p. 386). NAN Ukrainy, In-t filosofii im. H. S. Skovorody. Kyiv : Abrys. [in Ukrainian].
- Kovaliv, Yu.** (Author-compiler) (2007). *Literaturoznavcha entsyklopediia [Literary Studies encyclopedia]* (Vols. 1–2; Vol. 2). Kyiv : VC «Akademii» [in Ukrainian].
- Nalyvaiko, S.** (Ed.) Pshinka, M. (Artist.) (1992). *Mify Davnoii Indii [Myths of ancient India]*. Kyiv : Veselka [in Ukrainian].
- Potapenko, O.** (2015). Rychka (rika) [River]. In V. Kotsur, O. Potapenko, V. Kuibida (Eds.), *Entsyklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrainy – Encyclopedic dictionary of symbols of Ukrainian culture* (5th edition) (pp. 688 – 689). Korsun-Shevchenkivskiy : FOP Havryshenko V. M. [in Ukrainian].
- Tykhovska, O.** (2020). Mifolohichne pidhruntia motyvu podorozhi u chasi v opovidanni M. Traisty «Liudyna z toho svitu» [Mythological basis of the motive of time travel in the story of M. Traista “Man of the afterlife”]. In Tykhovska O. *Mif i literatura – Myth and Literature* (pp. 37–40). Uzhhorod [in Ukrainian].
- Traista, M. H.** (2016). Liudyna z toho svitu [Man of the afterlife]. In Traista M. H. *Mizh kokhanniam i smertiu: povisti – Between love and death: stories* (pp. 321–351). Bukharest : RCR EDITORIAL [in Ukrainian].
- Potushniak, F.** (1942). Mezha i doroha v narodnom verovanii [Border and road in the national faith]. *Literaturna nedilia – Literary Sunday*. Annual II. Part 7 (pp. 172–175). Uzhhorod [in Ukrainian].
- Potushniak, F.** (1942). Povnoch i poludne v narodnom verovanii [Midnight and noon in folk belief]. *Literaturna nedilia – Literary Sunday*. Annual II. Part 7 (pp. 231–233). Uzhhorod [in Ukrainian].